

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจำนวนผู้ประกอบการอาชีพสามล้อถีบ สภาพชีวิต สภาพปัญหา และรูปแบบ แนวทาง โอกาส ช่องทาง ในการช่วยเหลือ ทั้งจากกลุ่มสามล้อถีบ ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยการเก็บข้อมูลสถิติจากทางราชการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ในบริเวณคิวรถสามล้อถีบในคิด และการจัดประชุมกลุ่ม ได้ผลการวิจัยดังนี้

ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ อาชีพถีบสามล้อในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ดี เป็นที่ยอมรับและรู้จักคุ้นเคยของสังคม ถือว่าเป็นการให้บริการความสะดวกกับท้องถิ่นในระดับหนึ่ง อีกทั้งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ดีกับผู้มาเยือน และเป็นอาชีพที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่อย่างผสมกลมกลืน พึ่งพาอาศัยกันและกันอย่างสมดุล โดยเฉพาะย่านชุมชนหนาแน่นหน้าตลาดสดอำเภอแม่สาย การเดินทางไปมาของพ่อค้าแม่ค้า คนติดต่อราชการ ทำธุระ ซื้อข้าวของ นิยมอาศัยการคมนาคมระยะสั้นด้วยสามล้อถีบ แต่ปัจจุบันกลุ่มสามล้อถีบมีบทบาทการบริการทางสังคมลดลง เหลืออยู่เพียงไม่กี่คัน เพราะมีบริการรถจักรยานยนต์รับจ้าง รถตุ๊กตุ๊ก เข้ามาทดแทน ตามกระแสทุนนิยม ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพสามล้อถีบมีรายได้ลดลง คุณภาพชีวิตด้อยลง ความเป็นอยู่ลำบากมากขึ้น บางคนติดยาเสพติด ไม่มีทางออก หลายคนรู้สึกด้อยที่สังคมมีความต้องการน้อย นอกจากนั้น ยังส่งผลให้สังคมที่ร่อยโรยด้วยวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ตั้งงามของท้องถิ่นเริ่มขาดหายไป

ตัวแปรที่มีส่วนทำให้คนถีบสามล้อต้องประสบกับปัญหา คือ การไม่รู้สิทธิของตนเอง ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และขาดความเชื่อมโยงกับแหล่งทุน เช่น กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารคนจน (ธนาคารออมสิน) ฯลฯ รวมทั้งสวัสดิการอื่นๆของรัฐ เช่น การรักษาโรค 30 บาท จนนำไปสู่ปัญหาความทุกข์ยากจากความจนทางสังคมคือ ขาดความรัก การเอาใจใส่ ครอบครัวแตกแยก ความจนทางโอกาสคือ การรับรู้ข่าวสาร สวัสดิการระบบสาธารณสุข และความจนทางจิตวิญญาณคือ ขาดความหวัง ขาดสิ่งยึดเหนี่ยวทางชีวิต มองไม่เห็นอนาคตของตนเอง และที่สำคัญคือ คนถีบสามล้อขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม

แนวทางในการแก้ปัญหาสำหรับกลุ่มอาชีพถีบสามล้อ ภายใต้นโยบายของรัฐที่ประกาศไว้ว่าต้องการแก้ปัญหารากหญ้า นอกจากการทำความเข้าใจถึงสภาพชีวิตและปัญหาที่คนกลุ่มอาชีพนี้ต้องประสบแล้ว ภาครัฐต้องจริงจังในให้บริการสวัสดิการต่างๆ โดยต้องปรับให้คนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ เช่น สามารถใช้บริการรักษาโรค 30 บาทได้ทุกแห่ง และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารนี้ให้คนกลุ่มอาชีพนี้ได้รับรู้ที่สำคัญ รัฐต้องช่วยกระตุ้นให้เกิดรายได้ในระบบเศรษฐกิจรากหญ้าด้วย ขณะเดียวกัน กลุ่มสามล้อถีบเองก็ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมตัวกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม